

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 11

NOVEMBER 2025

REKENINGKUNDE V1

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 11 bladsye, 'n formuleblad
en 'n 8 bladsy-antwoordeboek.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. 'n Formuleblad met Finansiële Aanwysers is aan die einde van hierdie vraestel aangeheg.
4. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
5. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
6. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart inkt gebruik om die vrae te beantwoord.
7. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	TYD (minute)
1	Begrippe en Staat van Omvattende Inkomste	55	45
2	Staat van Finansiële Posisie en Notas tot die Finansiële State	50	40
3	Finansiële Aanwysers en Vertolking van Finansiële State	35	25
4	Besigheidsetiek en AARP-beginsels	10	10
TOTAAL		150	120

VRAAG 1: BEGRIPPE EN STAAT VAN OMVATTENDE INKOMSTE**(55 punte; 45 minute)**

1.1 Vul die ontbrekende woord(e) in. Skryf slegs die woord(e) langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

1.1.1 ... is 'n stel beginsels waarvolgens finansiële state opgestel word.

1.1.2 ... is 'n toegerekende uitgawe.

1.1.3 ... is die oorblywende waarde van 'n bate nadat dit ten volle afgeskryf is.

1.1.4 Die ... beginsel bepaal dat alle inkomste wat verdien word en uitgawes wat aangegaan word, in dieselfde finansiële periode getoon moet word. (4)

1.2 Die volgende inligting het betrekking op die finansiële rekords van Lee-way Handelaars. Hul finansiële jaar eindig op 30 Junie elke jaar.

GEVRA:

Verwys na inligting B (i) en bereken die volgende:

1.2.1 Wins of verlies met die verkoop van die voertuig. (5)

1.2.2 Totale waardevermindering op voertuie vir die jaar geëindig 30 Junie 2025. (6)

1.3 Stel die Staat van Omvattende Inkomste vir die jaar geëindig 30 Junie 2025 op. (40)

INLIGTING:**A Lys van sommige van die saldo's en totale van Lee-way Handelaars op 30 Junie 2025.**

	R
Lening	1 455 000
Handelsvoorraad	264 000
Voertuie	580 000
Toerusting	450 000
Opgehoopte waardevermindering op voertuie (1/7/2024)	210 000
Opgehoopte waardevermindering op toerusting	168 000
Vaste deposito: Amandla Bank (8,5%)	180 000
Voorsiening vir oninbare skulde (1/07/2024)	9 296
Debiteurekontrole	168 100
Verkope	8 230 200
Koste van verkope	?
Salarisse en lone	512 500
Water en elektrisiteit	16 500
Oninbare skulde	7 100
Huurinkomste	98 800
Versekering	89 600
Oninbare skulde verhaal	5 100
Herstelwerk	11 600
Verbruiksgoedere	18 000
Rente op vaste deposito	4 000
Rente op lening	?
Diverse uitgawes	174 500

B Aansuiwerings en addisionele inligting:

- (i) Op 28 Februarie 2025 is 'n ou voertuig vir R98 000 ingeruil vir 'n nuwe een wat R180 000 kos. Die voertuig is oorspronklik vir R220 000 gekoop en die drawaarde daarvan op 1 Julie 2024 het R126 000 beloop. Geen inskrywing is in die boeke vir hierdie transaksie gemaak nie.

LET WEL: Waardevermindering word teen 20% p.j. op die verminderde saldo-metode bereken.

- (ii) Totale waardevermindering op toerusting ten bedrae van R89 400 moet nog in berekening gebring word.
- (iii) 'n Kredietnota vir R2 200, uitgereik aan 'n debiteur, A. Smuts, vir goedere wat onderweg heeltemal beskadig is, is nie aangeteken nie. Goedere word teen 'n winsopslag van 120% op kosprys gemerk.
- (iv) Verskeie debiteure het agterstallige rekeninge gehad. Die besigheid het besluit om hul rekeninge ter waarde van R3 080 af te skryf. Voorsiening vir oninbare skulde moet dan angesuiwer word tot 5% van debiteure.

- (v) 'n Bedrag van R3 800 wat vir herstelwerk aan die geboue betaal is, is verkeerdlik teen grond en geboue gedebiteer.
- (vi) Ongebruikte eiendom is op 1 September 2024 verhuur. Die huurder het huur vir Julie en Augustus vooruit betaal omdat sy met vakansie gegaan het.
LET WEL: Huur is met R400 per maand verlaag vanaf Januarie 2025.
- (vii) 'n Jaarlikse versekeringspremie is op 1 Oktober 2024 aan Ecco-versekeraars betaal. 'n Verhoging van 10% is vanaf 1 Februarie in werking gestel volgens die getekende ooreenkoms.
- (viii) 'n Water- en elektrisiteitsrekening van R405 vir Junie 2025 is ontvang, maar nog nie betaal nie.
- (ix) 'n Nuwe werknemer wat op 1 Junie 2025 by die besigheid aangesluit het, is uit die Salarisjoernaal gelaat.
Aftrekkings bereken teen 18% van sy salaris het R3 600 beloop. Die besigheid dra 'n totaal van R2 200 namens hierdie werknemer tot die WVF en pensioenfonds by.
- (x) Fisiese voorraadtelling op 30 Junie 2025 het die volgende aan die lig gebring:
- Handelsvoorraad voorhande, R259 500
 - Verbruiksgoedere ter waarde van R13 250 is gedurende die jaar gebruik.
- (xi) 'n Bykomende vaste deposito van R60 000 is halfpad deur die jaar by Amandla Bank geplaas. Hierdie transaksie is behoorlik aangeteken.
Maak voorsiening vir die uitstaande rente.

VRAAG 2: STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE EN NOTAS**(50 punte; 45 minute)**

Vennote Osna en Long is eienaars van die besigheid, Oslo Handelaars.
Jy word voorsien van inligting vir die jaar geëindig 28 Februarie 2025.

GEVRA:

- 2.1 Voltooi die Handels- en ander Ontvangbares-nota op 28 Februarie 2025. (7)
- 2.2 Voltooi die Privaatrekening-nota op 28 Februarie 2025. (18)
- 2.3 Voltooi die Staat van Finansiële Posisie op 28 Februarie 2025. (25)

INLIGTING:**A. Uittreksel uit die finansiële rekords op 28 Februarie 2025.**

	R
Kapitaal: Osna	450 000
Kapitaal: Long	500 000
Privaatrekening: Osna (1 Maart 2024)	34 800 (Kt)
Privaatrekening: Long (1 Maart 2024)	28 900 (Dt)
Onttrekkings: Osna	159 200
Onttrekkings: Long	88 600
Vaste bates teen drawaarde	1 864 500
Lening: Otto Bank	?
Handelsvoorraad	296 400
Debiteurekontrole	226 000
Wisselgeld en kleinkas	5 600
Spaarrekening	140 000
Bankoortrekking	?
Voorsiening vir oninbare skulde	7 000
Krediteurekontrole	119 800
Opgelope uitgawes	6 900
SAID: LBS	7 750

B. Venootskapsooreenkoms het die volgende bepaal:

- (i) Die vennote is geregtig op 12% rente op hul kapitaal. Osna het sy kapitaal verhoog deur R150 000 kontant op 1 September 2024 by te dra. Hierdie transaksie is in die boeke aangeteken.
- (ii) Vennote is geregtig op 'n salaris van R360 000 per jaar. Daar is egter besluit om Long se salaris met 15% per jaar te verhoog, effektief vanaf 1 Desember 2024, weens verhoogde administratiewe pligte.
- (iii) Vennote ontvang hul bonusse in Desember elke jaar en hulle is geregtig op 'n bonus gelykstaande aan hul Desember salaris.
- (iv) Oorblywende winste of verliese word tussen die vennote verdeel deur hul kapitaalsaldo's aan die einde van die jaar te gebruik. Long het R85 800 as sy sekondêre verdeling ontvang.

C. Onttrekkings:

Geen inskrywings is in die boeke gemaak vir 'n rekenaar wat op 28 Februarie 2025 deur vennoot Long geneem is nie. Die volgende besonderhede is uit die Vaste Bateregister rakende die rekenaar verkry:

- Kosprys, R18 000.
- Opgehoopde waardevermindering op 1 Maart 2024, R9 000.
- Waardevermindering vir die huidige jaar op hierdie rekenaar was R1 400.

D. Addisionele inligting:

- (i) Debiteure met kredietsaldo's van R3 800 moet na die krediteuregrootboek oorgeplaas word.
- (ii) Ongebruikte skryfbehoeftes ter waarde van R1 200 is op 28 Februarie 2025 deur 'n voorraadopname aan die lig gebring.
- (iii) Op 25 Februarie 2025 is voorraad met 'n kosprys van R18 000 gesteel tydens 'n inbraak by die pakhuis. Versekering het ingestem om 80% van die eis te betaal om die verlies te dek. Die bepalinge en voorwaardes van die versekeringspolis bepaal dat versekeringseise 15 dae neem om verwerk te word vanaf die dag van indiening van die eis. Geen inskrywings is in die boeke gemaak om hierdie transaksie aan te teken nie.
- (iv) R2 800 ontvang van 'n debiteur, A. Carl, wie se skuld voorheen afgeskryf is, is in die debiteurekontrolekolom in die Kontantontvangstejoernaal aangeteken en as sodanig geboek.
- (v) Die leningsstaat wat op 28 Februarie 2025 van Otto Bank ontvang is, het die volgende getoon:

Saldo op 1 Maart 2024	808 600
Maandelikse terugbetalings, insluitend rente	19 200
Rente gekapitaliseer, gedurende die jaar	96 000
Saldo op 28 Februarie 2025	?

Die besigheid beplan om R60 000 van die leningsaldo gedurende die volgende finansiële jaar af te betaal.

- (vi) Die bedryfsverhouding is op 28 Februarie 2025 as 2,5 : 1 bereken.

**VRAAG 3: FINANSIËLE AANWYSERS; ONTLEDING EN VERTOLKING VAN
FINANSIËLE STATE (35 punte; 25 minute)**

Jy word voorsien van inligting met betrekking tot Asiya Clothing Boutique vir die jaar geëindig 31 Desember 2025, tesame met vergelykende syfers vir 2024. Die besigheid is in besit van twee vennote, Asmal en Yamiz.

GEVRA:

3.1 Hieronder is 'n lys van begrippe wat vrae oor die vertolking van finansiële state beantwoord.

Kies die begrip wat VRAAG 3.1.1 tot VRAAG 3.1.4 beantwoord.

Likiditeit, opbrengs op ekwiteit, hefboomfinansiering, solvensie, bedryfsdoeltreffendheid

3.1.1 Is die besigheid 'n goeie belegging vir die vennote?

3.1.2 Het die besigheid beheer oor sy inkomste en uitgawes?

3.1.3 In watter mate word die besigheid deur lenings gefinansier?

3.1.4 Kan 'n besigheid al sy skuld gemaklik afbetaal? (4)

3.2 Bereken die volgende finansiële aanwysers vir die jaar geëindig 31 Desember 2025. Toon ALLE berekeninge.

3.2.1 Bedryfsuitgawes op verkope (3)

3.2.2 Vuurproefverhouding (4)

3.2.3 Voorraadomsetsnelheid (5)

3.3 In al die vrae hieronder moet jy:

Finansiële aanwysers, syfers en tendense aanhaal.

3.3.1 **Wingsgewendheid**

Lewer kommentaar oor of die besluit wat deur die vennote geneem is rakende die winsopslag % wat behaal is, die besigheid bevoordeel het of nie. Haal syfers aan. (2)

3.3.2 **Likiditeit**

Lewer kommentaar oor die voorraadhoudingstydperk van die besigheid en die gemiddelde debiteure-invorderingstermyn. Stel maniere voor waarop dit in die toekoms verbeter kan word. (6)

3.3.3 **Risiko en hefboomfinansiering**

Vennoot Asmal is van mening dat dit voordelig vir die besigheid was om die lening gedurende die jaar te betaal.

• Lewer kommentaar oor hoe hierdie besluit die risiko van die besigheid beïnvloed het. Haal EEN finansiële aanwyser aan. (3)

• Behalwe vir die afbetaling van die lening, watter ander moontlikhede kan vennote ondersoek wat 'n positiewe impak op die finansiële risiko van die besigheid sal hê? Noem TWEE punte. (4)

3.3.4 Opbrengs op eienaarsbelang

Behoort vennoot Yamiz tevrede te wees met die opbrengste wat hy uit die vennootskap kry? Lewer kommentaar en haal EEN finansiële aanwyser aan.

(4)

INLIGTING:**A. Uittreksel uit die Staat van Omvattende Inkomste**

	2025	2024
Verkope	1 760 000	1 410 000
Bruto wins	660 000	528 750
Bedryfsuitgawes	334 400	296 100
Bedryfswins	385 100	360 000
Netto wins vir die jaar	325 600	318 400

B. Uittreksel uit die Staat van Finansiële Posisie

	2025	2024
Nie-bedryfsbates	2 334 000	2 140 000
Bedryfsbates		
Vorrade	304 000	256 000
Handels- en ander ontvangbares	236 000	196 400
Kontant en kontantekwivalente	165 600	209 000
Vennote se belang	651 200	626 800
Nie-bedryfslaste	395 000	490 000
Bedryfslaste	596 000	401 200

C. Finansiële aanwysers

	2025	2024
Bedryfsuitgawes op omset	?	21%
Winsopslag % behaal	60%	70%
Bedryfsverhouding	2,1 : 1	2,2 : 1
Vuurproefverhouding	?	1,0 : 1
Vorraadomsetsnelheid	?	5,4 keer
Skuld-ekwiteitsverhouding	0,6 : 1	0,7 : 1
Vorraadhouingstydperk	94 dae	68 dae
Gemiddelde debiteure-invorderingstermyn	45 dae	32 dae
Gemiddelde krediteure-betalingstermyn	40 dae	40 dae
Opbrengs op vennote se belang	51%	49,8%
Opbrengs verdien deur vennoot Asmal	26%	29,4%
Opbrengs verdien deur vennoot Yamiz	25%	20,4%
Rentekoers op lenings	13,5%	13,5%
Rentekoers op vaste deposito	12,5%	11,5%

VRAAG 4: BESIGHEIDSETIEK EN AARP-BEGINSELS (10 punte; 10 minute)

Jose en Roman is vennote in die besigheid genaamd Joeman Handelaars. Hulle het drie jaar gelede hul besigheid begin wat skootrekenaars verkoop en herstel. Hulle het ooreengekom en besigheidsetiek en 'n gedragskode opgestel wat deur alle lede gevolg moet word.

Roman het onlangs 'n sakeooreenkoms met 'n nuwe verskaffer van Noordwes aangegaan wat belowe het om hom beter aanbiedinge op skootrekenaars en verbruiksgoedere te kry, mits hy tot 'n paar bepalinge en voorwaardes instem.

Terme en voorwaardes het die volgende ingesluit:

Die besigheid moet instem om goedere van nie minder as R100 000 elke maand te bestel nie, maar slegs 50% hiervan moet in die besigheidsboeke aangeteken word en die res sal verkoop word en die opbrengs sal tussen Roman en die verskaffer verdeel word. Roman sal ook 'n aansporing van R10 000 elke maand van die verskaffer kry.

Roman het ook 'n skootrekenaar vir sy dogter geneem, maar het nie hierdie transaksie in die boeke van die besigheid aangeteken nie en ook nie vir sy vennoot Jose daarvan vertel nie.

- 4.1 Verduidelik wat met die begrip 'besigheidsetiek' bedoel word. (2)
- 4.2 Watter AARP-beginsel het Roman oortree toe hy 'n skootrekenaar van die besigheid geneem het, maar hierdie transaksie nie aangeteken het nie? Verduidelik hierdie beginsel kortliks om jou antwoord te staaf. (2)
- 4.3 Verduidelik watter bekommernisse Jose moet hê wanneer hy van sy vennoot se optrede uitvind. Noem DRIE punte. (6)

10**TOTAAL: 150**

GRAAD 11 REKENINGKUNDE FORMULEBLAD MET FINANSIËLE ANWYSERS		
$\frac{\text{Brutowins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Brutowins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Nettowins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	
$\frac{\text{Totale verdienste per vennoot}}{\text{Gemiddelde eienaarsbelang van vennoot}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Nettowins}}{\text{Gemiddelde eienaarsbelang}} \times \frac{100}{1}$	
Bedryfsbates: Bedryfslaste	(Bedryfsbates – Voorraad): Bedryfslaste	
(Handel en ander ontvangbares + Kontant en kontantekwivalente): Bedryfslaste		
$\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Kredietverkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Krediet aankope}} \times \frac{365}{1}$	
$\frac{\text{Gemiddelde voorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$ of $\frac{12}{1}$	$\frac{\text{Koste van verkope}}{\text{Gemiddelde voorraad}}$	
Nie bedryfslaste : Eienaarsbelang	Totale bates : Totale laste	